

cara algun cop a *La Vida Austera*: «la família humana és com ara un ser que reunís en una sola substància les *bàrbares* metamorfosis de la infància, les forces misterioses de l'adolescència, el potent realisme de la joventut...» (II, i, O. C., 692a34),⁵ però també en l'obra castellana: «Vives --- en España --- sería siempre un autor exótico, porque en su alma hay el amor inconsciente a otra nacionalidad *bàrbara* y joven, y sólo ella puede inspirarle la obra ingenua que le proporcione la calma» (en la correspondència artística reproduïda en les O. C. Cast., 18-vii-1899, un altre ibid., 5-vi-99). —² En castellà tampoc és segur on accentuava Nebrija el seu «*barbaria*, cosa peregrina: *barbaria*, -aries». En l'*Alexandre* de mj. S. XIII trobem un adjectiu femení *barbaria* rimant amb *dia* (797), suspecte, almenys aquest, de venir de l'àrab.

+BARBITÚRIC, 'referent a un àcid orgànic cristal·lí [CH₂(CO.NH)₂CO], que s'obté per una decocció d'urea amb altres substàncies, i forma derivats usats en medicina com a soporífers', compost dels mots *úric* i *barbata*, en *Usnea barbata*, nom científic del líquen d'on s'extragué la substància que més generalment es combina amb la urea per formar aquest àcid. □²⁵ 1.ª doc.: no registrat encara en diccs. catalans, si bé ja fa més de 30 anys que se sent a químics i biòlegs nostres. Veg. els diccs. de Webster (1955), Thorndike-Barnhart (1963), Larousse (1964).

La *Usnea barbata*, una de les espècies més conegudes de líquen (veg. gravat en el Webster, s. v.), es caracteritza per la seva aparença peluda, a manera de barbes. No es veu ben clar per què els primers químics i farmacòlegs que empraren aquesta denominació li donaren la forma amb *i* en lloc de **barbatúric* que s'hauria esperat. No manca, però, de versemblança que actués en ells el record del grec *βάρβιτος* 'espècie de lira o laüt', mot amb el qual degué relacionar-lo algun dels investigadors, pensant en alguna semblança dels pèls de la dita planta amb les cordes d'una lira.¹

DERIV.: *Barbital* 'nom del més conegut extret d'aquest àcid, droga perillosa creadora d'hàbit' (alguns, *barbiton*); *barbitalisme*. *Barbiturat*.

¹ De tota manera no hi ha altra relació més reculada ni indirecta entre els dos mots: el grec, si bé ja es troba en Píndar i Anacreont, c. 500 a. C., no té etimologia indoeuropea esbrinada, ni parentela gaire coneguda, i sembla ser un manlleu d'una llengua asiàtica (es pensa concretament en el frigi, per raons semàntiques). Com a fets vagament orientadors hi ha la presència d'un nom d'instrument d'ús i forma anàlegs, *βάρμος*, en l'obra del grec egipci Ateneu de Naucratis (S. III d. C.), i sobretot l'existència de *barbut* en el mateix sentit en persa clàssic, mot ja antic en la família irànica, car apareix ja en la mateixa forma en el pelví *barbut* (escrit *balbut*, però potser no hi ha discrepància fonemàtica), que és coetani d'Ateneu («lyre», McKenzie, p. 17).

BARBOTEJAR, també *barbotegar* i abans *barbotar* i *barbutir*, de l'arrel onomatopeica BARB- 'parlar confusament'. □ 1.ª doc.: S. XIV, Andreu el Capellà, *De Amore*.

Encara que no retrobem la cita, crec que el verb ja figura en aquest tractat; en tot cas s'hi llegeix el substantiu *barbotejament*, que implica necessàriament el verb: «ab açò yo faç callar lo *barbotejament* del poble, car lo poble diu aytals coses...», on tradueix els *murmura vulgi* de l'original llatí (ed. A. Pagès, p. xxi). Encara que *barbotejar* és estrany a la gran majoria dels escriptors medievals i no el trobem en els lèxics moderns ni antics del català ni de l'occità medievals (no sembla que cap dicc. català anterior al S. XIX el reculli si bé figura en Belvitges), Aversó c. 1380 ja cataloga *barbotar* (*barbòta* i *barbotà* com a present i passat de verb, 26.37, 453). Els escriptors de la Renaixença l'usen en abundància, des de principis del darrer quart del segle (vegeu-ne bons exemples de les obres més antigues de N. Oller, Pons i Massaveu, Guimerà, Bosch de la Trinxeria en *DBal.* i *AlcM*), *barbotegar* en Joaq. Ruyra, *barbutir* usat a Lleida (*AlcM*).

La mateixa paraula, bàsicament, es presenta en lleus variants fòniques i semàntiques en diversos idiomes afins: cast. antiq. *barbotar* «mascullar» [1601, veg. DCEC I, 399a]; s'usa també *barbottare* en italià, id. (Herzog, *ZRPb.* xxxiii, 475-7); i en francès, si bé està antiquat, trobem *barbotter* des del S. XIII no sols en el sentit de «patauger, patrouiller» sinó també en el de «bredouiller»: Herzog, Marchot (*RForsch.* x, 579), Sainéan (*Sources Indig. É. Fr.* I, 225); i FEW I, 446b, si bé aquest certament barreja massa en voler identificar-lo etimològicament amb *bourbeter* 'xipollejar', derivat de *bourbe* 'fang, tolla'. Més raonable seria admetre que hi ha hagut relació amb *barba* (cf. alem. *in den Bart murmeln* 'barbotejar'), que indubtablement entrà en joc, però l'origen primordial és certament onomatopeic, com a forma paral·lela de prop amb el ll. *balbutire*, cf. rus *bormotái* 'barbotejar', al costat del qual existeixen en eslau diverses lleus variants, tals com *bolmotái* i *bolbotái* en rus dialectal, sbcr. *blàbositi* 'quequejar', lit. *balbasyti* 'garlar' (cf. Vaillant, *Gramm. Cp. des L. Sl.*, I, 24); i tota l'ampla família del ll. *balbus* 'quec', de l'angl. *babble*, fr. *babiller* 'xerrotejar' i cast. *bable* 'dialecte popular'.

Fr. antiq. *barboier*, *balhier* «quequejar», veg. M. Roques, *VRom.* vi, 61, *barbouiller* «bredouiller» en la *Farce de Pathelin*, prov. nicenc, etc. *bourbouteà* (en el mapa *bégayer* de l'ALF). *Barbotejar* és usual encara en el castellà de l'Argentina, amb el mateix sentit que en català.¹ En gal·lec *balbordo* «ruído, algazara, tumulto, confusión» és molt viu (i ja el recollí Martín Sarmiento a mj. S. XVIII en una vella cobla popular), *balbaruto* 'desori', port. sept. *balburdiar* 'fer batibull', 'mastollar', i d'ací deriva *barbotte* com a nom de peix veg. ara el meu DECH. A França sens dubte *barboter* «patauger» és un poc més estès que en el sentit de 'mastollar' i d'ací deriva *barbotte* com a nom de peix («lotte») i d'ací «espèce de chaloupe», que ja es docu-